

Sprawa C-335/21**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

27 maja 2021 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego: Juzgado de Primera Instancia n.º 10 *bis* de Sevilla (Hiszpania)**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

24 maja 2021 r.

Strona powodowa:

Vicente

Strona pozwana:

Delia

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie o zapłatę wynagrodzenia adwokackiego – Wynagrodzenie adwokatów za usługi świadczone na rzecz klientów – Ustalenie wynagrodzenia adwokackiego na podstawie orientacyjnej tabeli opłat izby adwokackiej – Zarządzenie letrado de la Administración de Justicia w przedmiocie wynagrodzenia adwokackiego – Wniesienie do sądu skargi na zarządzenie w przedmiocie wynagrodzenia adwokackiego

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki umowne w umowach zawieranych z konsumentami – Umowa o świadczenie usług prawniczych – Postępowanie sądowe w przedmiocie wynagrodzenia adwokackiego – Postępowanie, w którym sąd ma ograniczoną możliwość zbadania z urzędu nieuczciwego charakteru

warunków umowy zawartej z konsumentem– Dyrektywa 2005/29 – Nieuczciwe praktyki handlowe

Pytania prejudycjalne

1. Czy postępowanie uproszczone w przedmiocie roszczenia o wynagrodzenie adwokata, w toku którego sąd nie może zbadać z urzędu ewentualnego, nieuczciwego charakteru warunków umownych znajdujących się w umowie zawartej z konsumentem, ponieważ postępowanie to nie przewiduje udziału sądu na jakimkolwiek etapie tego postępowania, z wyjątkiem przypadku, gdy klient wniesie sprzeciw od wezwania do zapłaty, a następnie jedna ze stron wniesie skargę na ostateczne zarządzenie Letrado de la Administración de Justicia [sekretarza sądowego], jest zgodne z *dyrektywą 93/13 oraz zasadą skuteczności tej dyrektywy w związku z prawem do skutecznego środka prawnego, o którym mowa art. 47 Karty?*
2. Czy okoliczność, że w tego rodzaju postępowaniu o charakterze uproszczonym ewentualna kontrola przez sąd nieuczciwego charakteru warunków umownych, z urzędu lub na wniosek strony, może zostać przeprowadzona w ramach środka prawnego wniesionego na zarządzenie wydane przez organ, który nie jest sądem, taki jak Letrado de la Administración de Justicia [sekretarz sądowy], które zasadniczo powinno ograniczać się wyłącznie do przedmiotu tego zarządzenia i w ramach którego nie jest dopuszczalne postępowanie dowodowe w zakresie innych dowodów niż dowody z dokumentów przedstawionych już przez strony, jest zgodna z *dyrektywą 93/13 oraz zasadą skuteczności tej dyrektywy w związku z prawem do skutecznego środka prawnego, o którym mowa art. 47 Karty?*
3. Czy należy uznać, że warunek umowy znajdujący się w umowie zawartej między adwokatem a konsumentem, taki jak sporny w niniejszej sprawie, który przewiduje zapłatę wynagrodzenia w określonym przypadku, to jest gdy klient cofnie powództwo przed zakończeniem postępowania sądowego lub zawrze ugodę z instytucją bez wiedzy lub wbrew zaleceniom kancelarii adwokackiej, mieści się w ramach zastosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, ponieważ chodzi o główny warunek umowy dotyczący przedmiotu umowy, w tym przypadku, ceny?
4. W przypadku udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi twierdzącej, czy przywołany warunek umowy, zgodnie z którym ustala się wynagrodzenie poprzez odesłanie do tabeli opłat izby adwokackiej, która w zależności od przypadku przewiduje różne zasady ustalenia wynagrodzenia, o czym nie wspomniano we wcześniejszych informacjach, może zostać uznany, zgodnie z przywołanym art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, za jasny i zrozumiały?
5. W przypadku udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi przeczącej, czy włączenie do umowy zawartej między adwokatem a konsumentem warunku umownego, takiego jak sporny w niniejszej sprawie, zgodnie z którym ustala

się wynagrodzenie adwokata poprzez zwykle odesłanie do tabeli opłat izby adwokackiej, która w zależności od przypadku przewiduje różne zasady ustalenia wynagrodzenia, o czym nie wspomniano ani w ofercie handlowej, ani we wcześniejszych informacjach, może zostać uznane za nieuczciwą praktykę handlową w rozumieniu dyrektywy 2005/29?

Przywołane przepisy prawa Unii

- Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
- Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich: motywy 21 i 24 oraz art. 3–4, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1.
- Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym: art. 2 ust. 1 lit. d), art. 5–7 i art. 11.

Przywołane przepisy prawa krajowego

- Ley de Enjuiciamiento Civil (LEC) [kodeks postępowania cywilnego].

Zgodnie z art. 35 LEC, adwokaci mogą dochodzić od strony, której bronili, zapłaty wynagrodzenia za świadczenie swoich usług. Po zgłoszeniu takiego roszczenia letrado de la Administración de Justicia [sekretarz sądowy] wzywa dłużnika do zapłaty żądanej kwoty lub do wniesienia sprzeciwu. W przypadku wniesienia sprzeciwu letrado de la Administración de Justicia [sekretarz sądowy] ustala wynagrodzenie adwokata w drodze zarządzenia, pod rygorem wszczęcia postępowania egzekucyjnego, jeżeli dochodzona kwota nie zostanie zapłacona. Zarządzenie to podlega zaskarżeniu do sądu.

- Ley 2/1974, de 13 de febrero, sobre Colegios Profesionales [ustawa 2/1974 z dnia 13 lutego 1974 r. o samorządach zawodowych] w brzmieniu nadanym przez Ley 25/2009, de 22 de diciembre [ustawę 25/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r.] (BOE nr 308 z dnia 23 grudnia 2009 r.).

Zgodnie z przepisami tej ustawy, samorzady zawodowe nie mogą ustanawiać orientacyjnych tabel opłat lub innych wytycznych w sprawie wynagrodzeń zawodowych, z zastrzeżeniem postanowień czwartego przepisu dodatkowego. Stosownie do czwartego przepisu dodatkowego samorzady zawodowe mogą sporządzać wytyczne wyłącznie w celu oszacowania kosztów i postępowania o zapłatę wynagrodzenia adwokackiego.

- Real Decreto 658/2001, de 22 de junio, por el que se aprueba el Estatuto General de la Abogacía Español [dekret królewski 658/2001 z dnia 22 czerwca 2001 r.

w sprawie zatwierdzenia statutu generalnego hiszpańskiej adwokatury] (BOE nr 164 z dnia 10 lipca 2001 r.), w wersji mającej zastosowanie w stanie faktycznym będącym przedmiotem postępowania głównego.

Estatuto General de la Abogacía Española [statut generalny hiszpańskiej adwokatury], w wersji mającej zastosowanie w stanie faktycznym będącym przedmiotem postępowania głównego, stanowi, że adwokat ma prawo do odpowiedniego wynagrodzenia z tytułu świadczonych usług, jak również prawo do zwrotu poniesionych kosztów. Wysokość wynagrodzenia jest swobodnie ustalana pomiędzy klientem a adwokatem, z poszanowaniem zasad etyki i uczciwej konkurencji. Przewiduje on również, że w przypadku braku wyraźnej, odmiennej umowy stron, dla celów określenia wynagrodzenia mogą być brane pod uwagę, jako punkt odniesienia, orientacyjne tabele opłat izby adwokackiej, do której należy dany adwokat, przy czym wspomniane tabele opłat w każdym przypadku mają charakter uzupełniający w stosunku do ustaleń stron oraz są one stosowane w przypadku obciążenia kosztami strony przeciwnej.

- Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la defensa de los consumidores y usuarios y otras leyes complementarias [królewski dekret z mocą ustawy 1/2007 w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego ustawy powszechnej o ochronie konsumentów i użytkowników i innych ustaw uzupełniających] (BOE nr 287 z dnia 30 listopada 2007 r.) w brzmieniu obowiązującym w dacie okoliczności faktycznych.

W art. 20 przywołanej ustawy stwierdzono, że praktyki handlowe muszą wiązać się ze wskazaniem, jeżeli nie wynika to jasno z kontekstu, przy najmniej następujących informacji: całkowitej ceny końcowej, wraz z podatkami, z wyszczególnieniem, w danym przypadku, kwoty wszelkich podwyżek lub obniżek mających zastosowanie w odniesieniu do oferty oraz wszelkich dodatkowych kosztów obciążających konsumenta lub użytkownika. W pozostałych przypadkach, gdy ze względu na rodzaj towaru lub usługi nie można dokładnie określić ceny w ofercie handlowej, należy poinformować konsumenta lub użytkownika o podstawie obliczenia ceny umożliwiając mu zweryfikowanie ceny. Podobnie, jeżeli dodatkowych kosztów, którymi ma zostać obciążony konsument lub użytkownik, nie można z obiektywnych przyczyn obliczyć z wyprzedzeniem, należy poinformować konsumenta lub użytkownika o istnieniu dodatkowych kosztów oraz o ich szacunkowej wysokości, jeżeli jest ona znana.

Artykuł 60 tej ustawy stanowi, że przed zawarciem umowy przedsiębiorca obowiązany jest udostępnić konsumentowi lub użytkownikowi, w sposób jasny, zrozumiały i dostosowany do okoliczności, odpowiednie, prawdziwe i wystarczające informacje o istotnych elementach umowy, w szczególności o warunkach prawnych i ekonomicznych umowy oraz o towarach lub usługach będących przedmiotem umowy.

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 W dniu 9 lutego 2017 r. Delia (zwana dalej „klientką”) oraz adwokat Vicente (zwany dalej „adwokatem”) zawarli umowę o świadczenie usług prawnych, której przedmiotem było dochodzenie przez adwokata w imieniu klientki zwrotu określonych kwot, które klientka zapłaciła na rzecz instytucji bankowej w oparciu o wskazane, nieuczciwe warunki umowne.
- 2 Umowa o świadczenie usług prawnych zawierała postanowienie, zgodnie z którym klientka zobowiązywała się stosować do instrukcji adwokata oraz, że w przypadku cofnięcia powództwa przez klientkę, z jakiegokolwiek powodu, przed zakończeniem postępowania sądowego lub w przypadku zawarcia przez klientkę ugody z instytucją bankową bez wiedzy lub wbrew zaleceniom adwokata, będzie ona zobowiązana do zapłaty adwokatowi kwoty wynikającej z zastosowania w odniesieniu do wytoczonego powództwa Baremo del Colegio de Abogados de Sevilla para Tasación de Costas [tabeli opłat izby adwokackiej w Sewilli dla celów oszacowania kosztów].
- 3 Przed zawarciem umowy adwokat poinformował klientkę, w odrębnie sporządzonej notatce, o sposobie ustalenia ceny za świadczone usługi prawne. Nie stwierdzono, aby notatka ta zawierała szczegółowe informacje na temat przywołanego postanowienia. Klientka twierdzi ponadto, że skontaktowała się z adwokatem za pośrednictwem ogłoszenia na Facebooku, w którym również nie zamieszczono wzmianki o przywołanym postanowieniu.
- 4 W dniu 22 lutego 2017 r. adwokat przedstawił instytucji bankowej pozasądowe wezwanie do zapłaty poprzedzające wniesienie pozwu.
- 5 Klientka otrzymała, w nieokreślonym dniu, na swój adres domowy odpowiedź instytucji bankowej datowaną na 2 czerwca 2017 r., w której uznała ona reklamację pozasądową i zaoferowała klientce zwrot nadpłaconej kwoty 870,67 EUR.
- 6 W dniu 12 czerwca 2017 r. adwokat wniósł do sądu odsyłającego powództwo o zasądzenie zwrotu kwot, które klientka nadpłaciła na podstawie nieuczciwych warunków umownych zawartych w umowie z instytucją bankową.
- 7 Klientka zdecydowała się przyjąć ofertę instytucji bankowej.
- 8 W dniu 13 czerwca 2017 r. adwokat wysłał do klientki za pośrednictwem burofax [systemu komunikacji elektronicznej, który wymaga potwierdzenia przez odbiorcę, z użyciem podpisu elektronicznego, otrzymania wiadomości] pismo, w którym wskazał, że po rozmowie przeprowadzonej z nią tego ranka podtrzymuje on swój brak zgody na to, aby po wytoczeniu powództwa przyjęła ona ofertę instytucji bankowej.
- 9 W dniu 25 września 2017 r. do sądu odsyłającego wpłynęło pismo informujące, że klientka wycofała powództwo. W związku z tym postępowanie zostało umorzone.

- 10 W dniu 13 listopada 2017 r. w trybie postępowania o zapłatę wynagrodzenia adwokat złożył w sądzie odsyłającym wniosek o zapłatę wynagrodzenia w kwocie 1105,50 EUR powiększonej o podatek od wartości dodanej (VAT), to jest łącznie 1337,65 EUR. Kwota ta jest wynikiem zastosowania zasad ustalania wynagrodzenia adwokackiego zawartych w Baremo del Colegio de Abogados de Sevilla [tabeli opłat izby adwokackiej w Sewilli].
- 11 Klientka, reprezentowana przez adwokat wyznaczoną z urzędu, wniosła sprzeciw uznając dochodzone przez adwokata wynagrodzenie za nienależne. Adwokat został zawiadomiony o sprzeciwie, lecz w wyznaczonym terminie nie zgłosił żadnych dalszych wniosków. W dniu 15 października 2020 r. letrado de la Administración de Justicia [sekretarz sądowy] wydał zarządzenie, w którym oddalił sprzeciw i ustalił kwotę wynagrodzenia należną adwokatowi na 1337,65 EUR oraz wyznaczył, pod rygorem wszczęcia postępowania egzekucyjnego, termin pięciu dni na zapłatę. Klientka zaskarżyła to zarządzenie wnosząc skargę do sądu odsyłającego. Skarga ta została przyjęta do rozpoznania, a następnie doręczono ją adwokatowi, aby przedstawił swoje stanowisko w sprawie. Adwokat złożył pismo procesowe, w którym wniósł o oddalenie skargi złożonej przez klientkę oraz o obciążenie jej kosztami postępowania.
- 12 Sąd odsyłający powziął wątpliwości w przedmiocie rozstrzygnięcia sprawy i postanowił przedstawić niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

Zasadnicze argumenty stron w postępowaniu głównym

- 13 Klientka podnosi, że umowa zawarta z adwokatem ma charakter nieuczciwy, ponieważ, między innymi, zawiera ona warunek umowny, zgodnie z którym w przypadku cofnięcia powództwa wynagrodzenie adwokata jest obliczane na podstawie tabeli opłat. Dodaje ona, że umowa nie jest zgodna z informacjami przekazanymi jej przez adwokata przed podpisaniem umowy, ponieważ adwokat poinformował ją, że jego wynagrodzenie wynosi 10% kwoty zwróconej przez instytucję bankową, którą to kwotę już uiściła. Klientka twierdzi ponadto, że sporny warunek umowny nie ma w niniejszej sprawie zastosowania z tego względu, że nie doszło do rzeczywistego cofnięcia pozwu, ponieważ pozew nie został przyjęty do rozpoznania. Twierdzi ona również, że adwokat wniósł pozew wyłącznie w celu uzyskania wyższego wynagrodzenia. W związku z tym wnosi ona o uchylenie zarządzenia letrado de la Administración de Justicia [sekretarza sądowego] i stwierdzenie, że wynagrodzenie dochodzone przez adwokata jest nienależne.
- 14 Adwokat twierdzi, że nieuczciwe warunki umowne nie miały miejsca, że ostrzegł klientkę za pośrednictwem burofaksu o skutkach samodzielnego zawarcia przez nią ugody z instytucją bankową, że powództwo zostało wniesione przed zawarciem przez klientkę ugody z instytucją bankową oraz że nakład pracy związany ze sporządzeniem powództwa i inne koszty zostały poniesione przez

niego. W związku z tym wniósł o oddalenie skargi wniesionej przez klientkę oraz o obciążenie jej kosztami postępowania.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 15 W niniejszej sprawie ma miejsce, z jednej strony, problem o charakterze procesowym oraz, z drugiej strony, problem o charakterze materialnoprawnym.
- 16 W odniesieniu do problemu o charakterze procesowym (którego dotyczą pytania prejudycjalne pierwsze i drugie), adwokaci w Hiszpanii mogą dochodzić przed sądem zapłaty wynagrodzenia należnego im od klientów za usługi świadczone we wcześniejszych postępowaniach sądowych stosując różne środki prawne, a jednym z nich jest tzw. postępowanie o zapłatę wynagrodzenia.
- 17 Postępowanie o zapłatę wynagrodzenia jest postępowaniem uproszczonym o ograniczonych gwarancjach procesowych, którego jedynym celem jest nakazanie klientowi adwokata, aby zapłacił, pod rygorem wszczęcia postępowania egzekucyjnego, wynagrodzenie należne adwokatowi. Postępowanie to jest prowadzone przez letrado de la Administración de Justicia [sekretarza sądowego], który, zgodnie z orzecznictwem hiszpańskiego Tribunal Constitucional [Trybunału konstytucyjnego] i wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lutego 2017 r., Margarit Panicello, C-503/2015, EU:C:2017:126, nie jest sądem. W toku postępowania o zapłatę wynagrodzenia letrado de la Administración de Justicia [sekretarz sądowy], ocenia adekwatność wynagrodzenia adwokata w stosunku do świadczonych przez niego usług, orzeka o uprawnieniach adwokata wobec strony, która powierzyła mu obronę oraz określa wysokość należnego wynagrodzenia.
- 18 Przedmiotem postępowania o zapłatę wynagrodzenia mogą być umowy podlegające przepisom dyrektywy 93/13 zważywszy, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15 stycznia 2015 r., Birutė Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, umowy zawarte między adwokatami a ich klientami podlegają tej dyrektywie. Jednakże, postępowanie to zostało tak skonstruowane, że sąd może nigdy nie zbadać umowy zawartej między adwokatem a klientem. Sąd bowiem rozstrzyga daną sprawę tylko w przypadku, gdy klient wniesie sprzeciw wobec roszczenia adwokata i któraś ze stron wniesie skargę na zarządzenie letrado de la Administración de Justicia [sekretarza sądowego], który rozstrzygał w przedmiocie wniesionego sprzeciwu. W postępowaniu tym nie przewidziano, aby na jakimkolwiek jego etapie sąd mógł dokonać z urzędu kontroli ewentualnego zastosowania w umowie nieuczciwych warunków umownych.
- 19 Aczkolwiek orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości potwierdza, że sąd obowiązany jest zbadać z urzędu ewentualny, nieuczciwy charakter warunków umownych, gdy tylko wskazują na to w sposób wystarczający okoliczności faktyczne i prawne, oczywiste jest, że szczególne cechy postępowania o zapłatę wynagrodzenia wymagają wyjaśnienia w tym zakresie. Cechy te są następujące: okoliczność, że letrado de la Administración de Justicia nie jest sądem,

uproszczony charakter tego postępowania oraz udział sądu, który ogranicza się do końcowego etapu postępowania oraz do przypadku, gdy po wniesieniu przez klienta sprzeciwu od wezwania do zapłaty, jedna ze stron zdecydowała się zaskarżyć zarządzenie letrado de la Administración de Justicia. Należy również wskazać, że w takim przypadku zasadniczo konieczne byłoby przeanalizowanie istotnych okoliczności, takich jak charakter zaskarżonego warunku umownego, zakres udzielonych informacji, czy adhezyjny charakter umowy, które trudno jest zbadać na ostatnim etapie postępowania uproszczonego o bardzo ograniczonych podstawach zaskarżenia i możliwościach dowodowych.

- 20 Z drugiej strony, aczkolwiek oczywiste jest, że klient mógłby wszcząć w późniejszym terminie postępowanie o stwierdzenie istnienia nieuczciwych warunków umownych w umowie zawartej z adwokatem, nie wydaje się jednak zgodne z zasadą skuteczności dyrektywy 93/13 zobowiązanie klienta do wszczęcia postępowania, w którym udział adwokata jest obowiązkowy i które może prowadzić do ewentualnego obciążenia go kosztami w przypadku oddalenia powództwa. Podobnie, jeśli chodzi o postępowanie egzekucyjne mające na celu ściągnięcie wynagrodzenia, oczywiste jest, że po zakończeniu postępowania o zapłatę wynagrodzenia wszczęcie postępowania egzekucyjnego, w którym bierze udział sąd, uzależnione jest od inicjatywy adwokata (klient może zapłacić dobrowolnie i jego wszczęcie może nie być konieczne), a ponadto, postępowanie egzekucyjne nie przewiduje możliwości podniesienia przez konsumenta zarzutu nieuczciwego charakteru warunków umownych.
- 21 Nie ulega wątpliwości, że Trybunał Sprawiedliwości w postanowieniu z dnia 25 października 2018 r., Elena Barba Giménez, C-426/17, EU:C:2018:858, stwierdził, że „w przypadku postępowań należących do właściwości letrado de la administración de justicia, takich jak postępowanie główne, do sądu właściwego w postępowaniu egzekucyjnym, w toku którego ma zostać ściągnięta należność, należy zbadać – jeśli to konieczne, z urzędu – ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego znajdującego się w umowie zawartej pomiędzy pełnomocnikiem lub adwokatem a jego klientem”. Stwierdzenie to zostało zaczerpnięte z rozważań zawartych w wyroku z dnia 16 lutego 2017 r., Margarit Panicello, C-503/15, EU:C:2017:126, aczkolwiek, jak się wydaje, w innym znaczeniu. Jak się bowiem wydaje, w wyroku Margarit Panicello chodziło o ustalenie, który organ byłby właściwy do złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, lecz nie wydaje się, aby stwierdzono w nim, że postępowanie o zapłatę wynagrodzenia jest zgodne z prawem Unii, ponieważ umożliwia ono sądowi przeprowadzenie kontroli nieuczciwego charakteru umowy na etapie postępowania egzekucyjnego. W tym względzie Trybunał Sprawiedliwości wielokrotnie stwierdzał, że przeprowadzenie kontroli nieuczciwego charakteru umowy powinno zostać dokonane przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego przeciwko konsumentowi (zobacz, tytułem przykładu, wyrok Profit Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 44, 61–64 i 71).

- 22 W świetle wszystkich powyższych rozważań powstała wątpliwość, czy postępowanie o zapłatę wynagrodzenia jest zgodne z dyrektywą 93/13 i zawartą w niej zasadą skuteczności w związku z prawem do skutecznego środka prawnego na podstawie art. 47 Karty.
- 23 W odniesieniu do problemu o charakterze materialnoprawnym (którego dotyczą pytania prejudycjalne od trzeciego do piątego), należy wyjaśnić charakter warunku umownego znajdującego się w umowie zawartej pomiędzy adwokatem a klientką, który to warunek określa wysokość wynagrodzenia adwokata w przypadku, gdy klientka z jakiegokolwiek powodu cofnie powództwo przed zakończeniem postępowania lub zawrze ugodę z instytucją bankową bez wiedzy adwokata lub wbrew jego zaleceniom.
- 24 W przypadku gdyby Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że sąd krajowy może, w toku postępowania o zapłatę wynagrodzenia oraz rozstrzygając w przedmiocie środka odwoławczego, przystąpić do zbadania ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych, powstaje wątpliwość, czy sporny warunek umowny mieści się w zakresie zastosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, biorąc pod uwagę wykładnię nadaną mu przez Trybunał Sprawiedliwości.
- 25 Sporny warunek umowny można by uznać raczej za warunek odszkodowawczy, czy też karny, niż dotyczący bezpośrednio ceny, ponieważ ma on zastosowanie w szczególnej sytuacji, to jest kiedy klient cofnie pozew po wszczęciu powództwa lub gdy samodzielnie zawrze ugodę z instytucją bankową. Gdyby przyjąć, że warunek umowy dotyczy ustalenia ceny, można by uznać go za nieuczciwy, jeżeli nie został on sformułowany w sposób jasny i zrozumiały. Charakter warunku umownego określa zatem rodzaj analizy, jaką należy przeprowadzić oraz rodzaj kontroli, jakiej może on podlegać.
- 26 W przypadku stwierdzenia, że sporny warunek umowny mieści się w zakresie zastosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, w celu rozstrzygnięcia sporu należy następnie ustalić, czy można go uznać za jasny i zrozumiały. Wątpliwość ta wynika z faktu, że w niniejszej sprawie sporny warunek umowny nie określa dokładnej kwoty, ani procentu odnoszącego do kwot lub systemu obliczania, lecz stanowi odesłanie do orientacyjnej tabeli opłat opracowanej przez izbę adwokacką.
- 27 Tabele opłat są zatwierdzane przez izby adwokackie. Ley sobre Colegios Profesionales [ustawa 2/1974 z dnia 13 lutego 1974 r. o samorządach zawodowych], w brzmieniu nadanym przez Ley 25/2009 [ustawę 25/2009], zakazuje ustanawiania orientacyjnych tabel opłat lub wytycznych w odniesieniu do wynagrodzeń zawodowych, z wyjątkiem ich jedynie orientacyjnego wykorzystania w postępowaniu sądowym w przedmiocie ustalenia kosztów oraz w postępowaniu o zapłatę wynagrodzenia, w przypadku których LEC [kodeks postępowania cywilnego] przewiduje, że należy zwrócić się do izby adwokackiej o informację w przedmiocie adekwatnego charakteru wynagrodzeń dochodzonych przez adwokatów. Estatuto General de la Abogacía [statut generalny adwokatury],

obowiązujący w dacie zawarcia umowy między klientką a adwokatem, przewidywał, że w przypadku braku wyraźnej umowy stron, w celu ustalenia wysokości wynagrodzenia adwokata należy przyjąć, jako punkt odniesienia, tabelę opłat, aczkolwiek przepis ten jest sprzeczny z nowelizacją Ley de Colegios Profesionales [ustawy o samorządach zawodowych] dokonaną przez Ley 25/2009 [ustawę 25/2009]. W niniejszej sprawie, jak wynika z umowy zawartej pomiędzy klientką a adwokatem, adwokat zastosował tabelę opłat w celu ustalenia swojego wynagrodzenia w przypadku cofnięcia pozwu przez klientkę lub zawarcia przez nią ugody z instytucją bankową bez wiedzy lub wbrew zaleceniom adwokata.

- 28 Z drugiej strony, nie stwierdzono, aby adwokat poinformował klientkę o treści spornego warunku umownego, ponieważ z odrębnej notatki, którą jej przekazał, nic w tym względzie nie wynika, ani też nie jest to wyraźnie wskazane w umowie, którą strony zawarły. Nie wydaje się również, aby tabela opłat była jawna, w tym znaczeniu, że klientka w niniejszej sprawie mogła mieć do niej dostęp. Ponadto wydaje się, że tabela opłat nie została sformułowana w sposób jasny. Nie określa ona bowiem podstawy obliczenia wynagrodzenia adwokata, lecz odsyła do różnych zasad, których wybór pozostawiony jest do uznania adwokata. Z tego względu, aczkolwiek możliwa jest sytuacja, że dokładnej wartości świadczonych usług nie można ustalić w chwili zawierania umowy, należy wymagać co najmniej określenia podstawy obliczenia wynagrodzenia, która pozwoliłaby klientowi poznać przybliżoną wysokość wynagrodzenia, które będzie musiał zapłacić.
- 29 Jak już Trybunał Sprawiedliwości stwierdził w wielu wyrokach, na przykład w wyroku z dnia 15 marca 2012 r., Jana Pereničová, C-453/10, EU:C:2012:144, brak przejrzystości warunku umownego nie oznacza automatycznie, że należy go uznać za nieuczciwy w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy. Ponadto, stwierdzenie nieuczciwego charakteru praktyki handlowej jest jedną z okoliczności, na których właściwy sąd może oprzeć, zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13, swoją ocenę w przedmiocie nieuczciwego charakteru warunków umownych.
- 30 W związku z powyższym, konieczne jest wyjaśnienie, czy włączenie do umowy zawartej między klientem a adwokatem warunku umownego, zgodnie z którym wynagrodzenie adwokata ustala się poprzez odesłanie do tabeli opłat izby adwokackiej, bez umieszczenia jakiegokolwiek wzmianki o tym warunku umownym w ofercie handlowej lub we wcześniejszej informacji, może zostać uznane za nieuczciwą praktykę handlową w rozumieniu dyrektywy 2005/29/WE.